

הלכות תפלין סימן כז

(טו) שתהא באמצע כדי שתהא כנגד בין העינים, וגם הקשר יהיה באמצע הערף ולא ישה לבאן, או לבאן, וצריך שהיה במקום שבקשר (טז) שגראה כעין דל"ת לצד (טז) חוץ: הגה והוא הדין בקשר של יד צריך לזהר שלא יתהפך (מדכ"ד דף ע"ג): **יא. יצריך שיהיה השחור שבצוענות לצד חוץ (טז) וילא (טז) יתהפכו, בין של יד בין של ראש.** "ישלשל הצצוענות שיהיו תלויים לפניו ויגיעו (טז) עד הטבור (טז) או למעלה ממנו מעט." **ארחב הצצוענות של יד ושל ראש (טז) בארץ שעורה לפחות. אם פתח (טז) משעור ארץ הצצוענות ורחבן, אם אינו מוצא אחרות (טז) מניחן (טז) כמות שהן עד שימצא אחרות כשעור. יתפלין של ראש (טז) טוב להיותם גלויים ונראים, אבל תלמיד בפני רבו (טז) אין דרך ארץ לגלות תפלין בפניו.** הגה ונכשל יד (טז) אין להקפיד (טז) אם הם גלויים או מכסים (מדכ"ד דף ע"ג): **יב. יתהפך ראש, וכן המנהג שלא לזהר בדברי עצמו:**

ק שם במקרא בפרשת
רש"י ד שם בפרש"י
לפרש השני, ש מועד
קטן סה"ט רא"ש בסוף
הלכות תפלין ומרדכי
וסמ"ג והתורה בשם
הר"ף, א רמב"ם סוף
פרק ג וסמ"ג וסמ"ק.
כ בית יוסף לרמב"ם
תרמב"ס, ג ספר ארחות
חיים בשם רב האי.

שערי תשובה

עין באר היטב. ובקנסת הגדולה כתב בשם שליטי הגבורים שבמקדכי דשבת פתח, והענין שם למטה מצמיחת השער (א) ושלל הצואר לא יצא והיו ברכה לבטלה, והענין נמי קצת התחלת של הקשר ויהיה למעלה מהתחלת צמיחת השערות, וכן נראה לי שראיתי בספר קטן, שבקשר שמואחורי הראש הוא בגמא לא יצא י"ח, ולא ידעתי מאין יצא לו זה, שהיו מולשין השליטי גבורים משמע דבצמיחת שערות תלוי מלתא, מיהא דאי דערף הוה נגד הפנים כמבאר בחלין, ומכל מקום נראה שיש לעשות כן לכתחלה דביעין שהיה נזק היטב סביב לראשו. והענין בעצרת זקנים סוף סימן זה, וכל שהקשר משפיע ויורד בחוץ גמא אי אפשר שתהיה הצצוענה שסביב הראש מהקנת היטב וכתב בספרים מאידת חלק ג סימן ט, מי שישגג ולא הניח תפלין של ראש במצחו במקום הראוי כמ"ס שנים, ועל המצות צשה נתפסר לו בחדיו דברים, אף לבו חרד על מצות לא תעשה של ברכה לבטלה לפי דעת הרמב"ם שהוא מדאורייתא, והוא רוצה לקבל תשובה על זה, ונראה בינו שלדעת החוטפות והראש הוא מורכב, וגם שלישי מנהגו אחר אחר הברכה בדרך שם גבור מלכותו לשלם וצד שזה תקון שלא יעבר על לא תשא, אם כן לא חטא בברכה לבטלה, וכלן אף שישל צשה וצריך עולה לכפר מכל מקום מקרי דחור, ואין צורך לעשות נפש רק תשובתו נראה בתורה ומוצה רמב"ם, עין שם. ונראה מדבריו שאם לא הניח של יד בחוקט, דלא שיהי בזה הצד תקון אמירת ברוך שם גבור מלכותו לעולם ועד, יש לו לקבל תשובה על ברכתו לבטלה: **יג. ונכשל יד אין להקפיד.** ובלבוש כתב שהיו מקשים משום ויהיה לך לאות וכתב בבבלי יוסף בשם רבנן מורק"א אהלאי שיש מקדקקים להאפיל בטלית על הורדע בשעת הנחת תפלין של יד. וכן ראוי לזהר על פי קבלות האר"י ז"ל, גם על פי דרכו גם תפלין של ראש ראוי לכסותה בטלית עין שם. והענין בגמא אברהם לציל ריש סימן ח מה שכתב:

משנה ברורה

כנגד תגרון, **(טו) וטוב שיהיה מנת עקר הקשר למעלה מן הגמא, ועל כל פנים יש לזהר שלא יהיה אפילו מקצת הקשר מנת במקום פניו משער, דשם הוא מפרקת הצואר ולא ערף, (טז) ולכן יש לזהר שתהיה הצצוענה המקפת הראש מצמצמת ומהדקת סביב ראשו, ולא יהיה הקף הצצוענה גדול מהקף הראש דאז איכא פתחי לרעוה. תנא, דצריכים הדוק ממש, דביעין וקשרתם לאות וגו', וההדוק היא הקשרת, שנית, דאם הם רפועים סביב הקף ראשו יפל הצצוענה לפניו על מצחו, ואם יפל הקשר לאחוריו למטה בצוארו ולא יהיו במקומן הראוי לתן: **(טז) שתהא באמצע רחב הראש, ולא ישה אותם לצד אמה, כדי שיתקנים והיו לטטפת בין עיניו.** והרבה מהאחרונים כתבו דאם שנה בזה לא קים מצות תפלין, וצריך לזהר בזה. גם נכון לזהר לכתחלה **(טז) שלא יהיו התפלין גדולים ביותר, דאז אי אפשר כמעט שיהיו מהדקין על הראש וגם שיהיו מנחין על מקומן, דאם הם מנחין בגובה הראש בדין אינם מהדקין, וגם הקשר לא יבא על מקומו בדין. וצין לקמן בסימן לב בסעיף מא מה שכתבנו שם: **(יז) שגראה כעין דל"ת.** כי שתי רצועות יוצאות מתוך הקשר למטה, אותה היצאת מצד שמאל המניח נמשכת לרחבו כמו גג הדלי"ת, ואותה היצאת לצד ימין נמשכת בארך למטה כמו רגל הדלי"ת (ואליה רפה), ויראה שלא יתהפך הקשר בפשיטתו וכלבשיתו. וצין לקמן בסימן לב בסעיף נב מה שכתבנו שם: **יא (יח) ולא יתהפכו.** ואם נתהפכו, **(ט) מדת חסידות** הוא להתענות או **(ט) לפדות בצדקה.** ואין להקפיד שלא יתהפכו אלא מה שמקרי את הראש ואת הקפדת פעם אחת, אבל מה שבדרך אחר כך וכן מה שמשלשל לפניו מהרצועה של תפלין של ראש אין צריך להקפיד כלל שלא יתהפך, לפי שאינו מעקר המצוה, ומכל מקום **(ט) משום נוי המצוה** ראוי להפך שיהיה השחור לצד חוץ אפילו בהמותר: **(יב) כי של יד וכו'.** הנה בשל יד, שהוא רואה כשהוא מניח, יכול****

שער הציזין
(מ) שערי תשובה: (מג) צמרת זקנים ומחצית השקל: (מז) קצור שלשן צורך: **יא** (נ) מן אברהם: (נא) חיי אדם: (נב) פרי מגדים: (נג) פרי מגדים: (נד) כן משמע בארצות החיים: (נז) אלהי רבה בשם עלת תמיד וספרי מגדים (נח) ארצות החיים וכן משמע מהגרי"א: (יז) פרי מגדים: (יח) ארצות החיים: (יט) אלהי רבה וארצות החיים: (כ) יום עומר היום: יום ב כח תמוז תשעב: יום ג א תמוז תשעב: יום ד ט סיון תשעב: יום ה טו אייר תשעו: יום ו כא ניסן תשעב